

Proposta de declarar Eva patrona dels amants del coneixement

L'Eva em cau molt bé. Em refereixo a la primera mare del Paradís, la co-protagonista del relat del llibre del Gènesis sobre del mite de la Creació i dels nostres orígens. El guió no és original. Està inspirat en l'epopeia acàdica de Gilgamesh -arbre de la vida i serp temptadora inclosos- que l'autor hebreu devia conèixer durant l'exili a Babilònia, en el segle VI a.C..

Davant la prometedora fruita prohibida, Adam es resigna a la ignorància, a no tenir la lucidesa de Yahveh, tot i que es ventava d'haver estat creat a la seva imatge (Gen. 1:27). No lluita, ni poc ni molt, per tal d'accedir a la ciència suprema, la del coneixement del bé i del mal. El temor al càstig el fa més poruc encara i deixa escapar l'oportunitat única que representa l'arbre prohibit del Paradís. L'espanta el risc inherent a tot objectiu noble i, simplement, capitula.

Segons Flavi Josephus (Jewish Antiquities 1,1:3) es tractava de dos arbres diferents els que hi havia al paradís. Un d'ells era l'arbre de la Vida i l'altre el del Coneixement. Que la crisi l'origini, precisament, l'arbre del coneixement i no el de la vida, -la pròpia vida és el què s'hi estan jugant!-, és molt significatiu. Eva, agosarada, considera el coneixement un valor incomparable, en si mateix, pel que val la pena lluitar fins arriscar-ho tot. Tanmateix no ho fa sense, prèviament, indagar i assessorar-se de l'astuta serp, la primera consultora-detectiu professional, sobre els motius reals que podia haver-hi rere una prohibició tan absurda.

E: Què hi fa al bell mig del jardí aquest arbre prohibit, intocable i enigmàtic, realment?.

S: He pogut indagar i sé, de bona tinta, que el seu fruit dóna accés a saber discernir el bé i el mal!. Vet aquí el tabú, la raó secreta de la prohibició divina!.

Convençuda de la seva transcendental importància, Eva repta Yahveh, assumint les conseqüències, si tot plegat resulta ser un parany. (Més tard, tot reconeixent la seva ingenuïtat, comentaria en descàrrec seu als seus descendents: *Com podia saber que una serp tan intel·ligent que fins i tot parlava, fos mentidera*). Eva té, més a més, capacitat de seducció per arrastrar el seu company Adam. Prova evident que no cercava egoïstament el coneixement: volia compartir-lo!. Una generositat en si mateixa mereixedora d'un premi.

A la nostra literatura clàssica,- o tant s'hi val si hagués estat algú de l'estil de Samuel Beckett-, falta una obra que, amb aquest dramàtic nus argumental de vida o mort primigenis, de coneixement o d'ignorància, exalti aquesta heroïna, *mitològica*, la mare de tots els humans, que lliura una lluita desigual per assolir la capacitat de discerniment, tot i ser conscient de les amenaces que la noble recerca del bé i del mal podien suposar per la seva vida tranquil·la, i la seva despreocupada nuesa al paradís. (Les institucions religioses n'han pres model i gairebé sempre han amenaçat els buscadors de la veritat, si traspassen, amb llibertat d'esperit, els límits imposats autoritàriament).

Resulta evident que qui no està a l'alçada de les circumstàncies és Yahveh, encara més que Adam. Sobretot, en consumir de forma expeditiva les seves amenaces, en lloc de premiar l'ansia de saber de la dona. La via autoritària només feia paleses les limitacions i curtesa de mires del creador. La seva reacció és decebedora (Gen 3:14) encara que mitiga el càstig. L'amenaça inicial encara era molt més contundent: *si en mengeu morireu* (Gen.3:3). Inexplicablement -ja que Déu ho havia de saber per endavant- arriba a penedir-se d'haver creat l'home a la seva semblança. Va perdre així una ocasió única d'establir amb ell -o sobre tot amb ella- una aliança prometedora pel progrés de la incipient humanitat. Quina manera tan prematura i lamentable d'obscurantisme, d'espatllar el potencial de la seva creació!. Pel que sembla, a Yahveh no se li escapava que, realment i en el fons, l'únic que separava els humans d'Ell mateix era el grau de coneixement. El va acovardir la gelosia? (a vegades els savis ho són de covards). Com podia ignorar que fer créixer els fills, sobre tot en discerniment, mai no és el que posa en perill els pares, sinó justament a l'inrevés, la seva niciesa?. Tota la història de la humanitat mostra que, a partir de llavors, els descendents d'Adam i Eva li van donar molts més i més greus mals de cap!. L'Eva, en canvi, havia copsat l'oportunitat única i la noblesa de l'objectiu de discernir el bé i el mal.

Segurament Eva, com a mare, tenia una imatge més confiada i paternal de Déu. Va quedar profundament decebuda, fins i tot traumatitzada, per la reacció desproporcionadament airada del seu creador. Però, ja ha passat prou temps i cal fer justícia a l'heroïna d'una causa tan transcendent, vençuda en una lluita lliurada en condicions d'absoluta inferioritat. El paper que juga és molt més noble que el de Yahveh i, no cal dir, del mateix Adam!. Yahveh, per defensar, sense cap necessitat, els seus privilegis. Adam, pel seu conformisme de comparsa passiu i servil. Ja estava prou bé a l'Edèn, portant una vida *guai*, ociós i tan ben acompanyat!. La mateixa

passivitat resignada i dòcil que tan de mal ha fet al llarg de la història. Després s'ha deixat dominar per les teocràcies i altres dictadures, que han seguit el model original del paradís, imposant el seu domini, sense atènyer-se a més raons que el principi d'autoritat. El pitjor de tot és que, a partir d'aquell moment, tots dos, Déu i l'home, s'alien per tal de dominar i sotmetre les filles d'Eva. Probablement és l'origen del masclisme prepotent i atàvic.

Seguint el mite, podem dir que en la mesura que la dona, poc a poc i per mèrits propis, es desfà de la maledicció bíblica, del sotmetiment que ha patit de forma endèmica a la gran majoria de cultures, i en particular en les religions monoteistes sense excepció, recobra novament l'efímer protagonisme de l'Eva inconformista al paradís. A mida que avancem cap a una equiparació de gèneres, superant les malediccions divines, evidència que aquella pretensió de conèixer i saber, no compartida pel seu poruc company, no era endebades. Efectivament veiem, tot sovint amb misògina enveja, com demostren una agudesesa superior, curiositat científica, tantes vegades intel·ligència, visió i gairebé sempre astúcia que els mascles, malgrat mil·lennis d'opressió sexista. Tot plegat és magnífic perquè, a més a més i per afegidura, han conservat íntegra la capacitat de seducció femenina!. Proposar Eva com a patrona dels que cerquen la saviesa és de justícia i un desgreuge tan tardívol com merescut. També ho és re escriure el relat bíblic, en una versió apòcrifa molt més digne:

'La serpentina digué a la dona: Déu us ha prohibit tocar l'arbre del mig del jardí, perquè tem que el dia que en mengeu se us obriran els ulls i sereu com ell, coneixedors del bé i del mal. La dona, que desitjava, per sobre de tot, no tant emular Yahveh com adquirir la saviesa, prengué el fruit de l'arbre, en menjà i en donà tot seguit al seu company, que era prop d'ella, i també en menjà'.

'Jahveh, com cada tarda, es passejava pel jardí i trobà Adam i Eva, mig amagats. On sou, què heu fet?. Adam temia la reacció de Déu i li digué: 'ha estat la dona que m'has donat per companya la que m'ha seduït. Per culpa seva he menjat de l'arbre del saber, que ens tenies prohibit sota l'amenaça de mort'. Però Jahveh es dirigí a la dona i li digué: 'Eva, No has de témer res. Has estat valenta i has estimat més el coneixement i la saviesa, més que la teva pròpia vida. Has fet mèrits per ser la mare de tots els vivents. Potser tindràs menys força bruta, però seràs més intel·ligent i creativa que el teu company. A més a més, el seguiràs seduïnt amb el teu sex appeal, que et concedeixo com a arma de gènere, al qual no sabrà resistir-se. Però, sobretot, a partir d'ara t'invocaran tots els que en els mil·lennis

venidors cerquin vèncer la fosca ignorància i il·luminar em el seu coneixement els secrets de la naturalesa i de la vida’.

‘A partir d’aquell moment, el mateix Yahveh es va sentir fascinat i seduït per la gosadia d’Eva. Tot sovint cercava gaudir de la seva companyia i, amb el temps, s’afezionà a consultar-li les seves decisions més compromeses. La serp es quedà sense feina i va anar a l’atur’.

‘Potser Adam i Eva no van arribar a ser com Déu, malgrat l’arbre del coneixement però, almenys, Yahveh es va fer una mica més humà’. (Gènesis capítol 3, nova versió, depurada).

Josep Roca